

**ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН З ПСИХОЛОГІЇ:
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ
Здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності С4 Психологія
галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини»
Кваліфікація: магістр з психології**

Кропивницький – 2025

Укладач:

**Акімова Н.В. - доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри
соціальних та поведінкових наук.**

**АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН З ПСИХОЛОГІЇ: МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ здобувачів другого (магістерського)
рівня вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія галузі знань С
«Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини».
Кваліфікація: магістр з психології. Кропивницький, 2025. 45 с.**

Здобувачі можуть ознайомитися із загальними вимогами до атестаційного
екзамену з психології.

Методичні рекомендації включають перелік теоретичних питань та перелік
базових методик, вправ та технік, які включені до професійно-орієнтованих
завдань. Також до кожного екзамену представлено приклад професійно-
орієнтованого завдання, критерії оцінювання, а також список рекомендованих
джерел та літератури.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4.
Програма атестаційного екзамена з психології.....	6
Перелік розділів і тем.....	7
Критерії оцінювання атестаційного екзамена з психології.....	23
Список рекомендованих джерел та літератури для підготовки до атестаційного екзамена з психології.....	24

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестація випускників освітньо-професійної програми спеціальності С4 Психологія включає складання атестаційного екзамена з психології відповідно до вимог освітньо-професійної програми та завершується видачею документу встановленого зразка про присудження йому ступеня бакалавра із присвоєнням кваліфікації: «Магістр психології».

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Загальні вимоги до атестаційного екзамена з психології

Атестація здобувачів здійснюється відповідно до вимог Стандарту вищої освіти України і освітньо-професійної програми.

До атестації допускаються ті студенти, які в повному обсязі виконали навчальний план та пройшли всі види практик.

Атестація проводиться за екзаменаційними білетами, складеними відповідно до програми атестації здобувачів вищої освіти.

Атестаційний екзамен з психології передбачає виконання комплексу атестаційних завдань і є адекватною формою кваліфікаційних випробувань щодо об'єктивного визначення рівня якості освітньої та професійної підготовки випускників ЗВО.

Засобами оцінювання ступеня сформованості їх загальних та спеціальних компетентностей є теоретичні (питання, тести) та професійно-орієнтовані завдання, які є моделлю професійних ситуацій.

Інформаційною базою формування засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки є модулі програм освітніх компонент, що формують систему компетентностей магістра психології і виносяться на державну атестацію.

Програма атестаційного екзамена з психології включає освітні компоненти, які охоплюють основні загальні та спеціальні компетентності та дозволяють оцінити програмні результати навчання здобувачів вищої освіти.

Програма атестаційного екзамена з психології затверджується в установленому порядку ЗВО.

1. Конкретна форма проведення атестаційного екзамена з психології встановлюється ЗВО самостійно.

2. Атестаційний екзамен з психології у письмовій формі може передбачати співбесіду з членами державної екзаменаційної комісії для уточнення рівня знань та ступеня сформованості професійної компетентності випускника. Перелік додаткових питань формується на основі програми атестаційного екзамена з психології, затвердженої в установленому порядку ЗВО.

3. Під час атестаційного екзамена з психології здобувач вищої освіти має продемонструвати засвоєння програмних результатів навчання та професійних компетентностей фахівця з психології, визначених освітньою програмою «Психологія».

4. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання правил і процедури проведення атестаційного екзамена з психології шляхом:

- уніфікації умов проведення та засобів оцінювання;
- інформаційно-консультаційної та психологічної підготовки здобувача вищої освіти до екзамена;
- використання критеріїв об'єктивного оцінювання.

Комплекс засобів оцінювання формується ЗВО самостійно і охоплює модулі Програми атестаційного екзамена з психології, затвердженої в установленому порядку ЗВО.

Програма атестаційного екзамена з психології ЗВО відтворює основні функціональні складові компетентнісної моделі бакалавра психології, відповідає принципам валідності, наукової насиченості, інформативності, є націленою на вирішення професійних завдань у сфері психологічної практики.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНА З ПСИХОЛОГІЇ

Програма атестаційного екзамена з психології розроблена для студентів ОП Психологія другого рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія освітньої програми «Психологія».

Вона вміщує теоретичні питання з дисциплін

ОК 4 Сучасна психологія

ОК 5 Нейропсихологія

ОК 6 Сучасні методи психодіагностики з використанням кібертехнологій

ОК 7 Психогенетика та психокорекція

ОК 8 Технології супервізії та саморегуляції в роботі психолога

ОК 9 Психологія ефективної комунікації

ОК 10 Психологічна допомога в кризових ситуаціях

ОК 11 Сімейне консультування

ОК 12 Технології створення та управління психологічною організацією

Здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія у процесі атестаційного екзамена мають володіти наступними загальними та спеціальними (фаховими) компетентностями:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання і практичні проблеми у сфері психології, проводити методологічно обґрунтовані наукові психологічні дослідження, застосувати сучасні психологічні технології щодо організації і здійснення професійної діяльності на основі розуміння нейропсихології, а також створювати психологічні організації та керувати ними в умовах турбулентності ринкового середовища при глобалізаційних викликах з урахуванням поведінкових змін.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, застосування системного підходу до вирішення проблем

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність до активного використання навичок критичного мислення, технік прийняття рішень, методик підготовки та проведення дискусій.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та /або практики з урахуванням досягнень нейропсихології

СК7. Здатність на основі знань із психології та нейропсихології приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності;

Здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія у процесі атестаційного екзамена повинні набути наступних програмних результатів навчання:

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР 10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності; здійснювати аналіз психологічних чинників ефективності та створювати програми психологічного супроводу, ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

Загальна характеристика програми атестаційного екзамену із психології

Програма включає:

- I. Перелік розділів і тем.
- II. Критерії оцінювання знань та вмінь студентів.
- III. Список необхідної літератури.

I. Перелік розділів і тем

Атестаційний екзамен із психології для здобувачів вищої освіти ОП Психологія другого рівня вищої освіти

спеціальності С4 «Психологія» передбачає оцінку знань та умінь здобувачів вищої освіти з освітніх компонент:

ОК 4 Сучасна психологія

ОК 5 Нейропсихологія

ОК 6 Сучасні методи психодіагностики з використанням кібертехнологій

ОК 7 Психогенетика та психокорекція

ОК 8 Технології супервізії та саморегуляції в роботі психолога

ОК 9 Психологія ефективної комунікації

ОК 10 Психологічна допомога в кризових ситуаціях

ОК 11 Сімейне консультування

ОК 12 Технології створення та управління психологічною організацією

ОК 4 Сучасна психологія

Тема 1. Психологія як сучасна наука. Предмет психології та її завдання. Природа психіки з урахуванням останніх відкриттів у нейронауках. Сучасне трактування рефлексорної теорії. Основні нервові процеси: збудження і гальмування.

Тема 2. Методи психології. Загальнонаукові принципи та методи дослідження у психології. Конкретнонаукові принципів та методи проведення психологічних досліджень: Спостереження. Експеримент. Опитування. Аналіз продуктів діяльності. Вивчення документації. Тестування. Деякі сучасні спеціальні методи психології.

Змістовий модуль 2. Когнітивні процеси

Тема 3. Сприйняття як когнітивний процес. Поняття про відчуття та сприйняття. Уявлення як результат сприйняття. Модальності та аналізатори. Нейробіологічні закони сприйняття.

Тема 4. Увага як когнітивний стан. Поняття про увагу. Види уваги. Нейрофізіологічні механізми уваги.

Тема 5. Мислення та пам'ять як когнітивний процес. Поняття про

мислення. Види мислення. Уява як особлива форма мислення. Поняття про пам'ять. Види пам'яті. Нейрофізіологічне підґрунтя мислення та пам'яті.

Тема 6. Мовлення як когнітивний процес. Поняття про мовлення. Види мовлення. Нейрофізіологічні особливості мовлення. Специфіка розуміння тексту.

Змістовий модуль 3. Особистісна сфера

Тема 7. Особистість. Поняття про особистість та її структуру. Типові властивості особистості: діяльність, свідомість.

Тема 8. Індивідуальні властивості особистості. Тип нервової системи. Темперамент. Характер. Емоції і воля

ОК 5 Нейропсихологія

Змістова частина 1. Теоретичні основи нейропсихології та нейроанатомія норми

Тема 1. Нейропсихологія як наукова дисципліна: історія та сучасність

Вивчення витоків нейропсихології, боротьби локалізаціонізму та антилокалізаціонізму. Місце нейропсихології в системі наук та її міждисциплінарне значення.

Тема 2. Анатомічна та функціональна організація головного мозку

Загальні уявлення про будову мозку, його оболонки, частки кори (лобна, тім'яна, скронева, потилична) та їх модальну специфічність.

Тема 3. Концепція трьох функціональних блоків мозку

Аналіз енергетичного блоку, блоку прийому й обробки інформації та блоку програмування й контролю.

Тема 4. Міжпівкульна асиметрія та взаємодія

Специфіка функціонування правої та лівої півкуль, поняття про «розщеплений мозок» та провідні шляхи (комісуральні зв'язки).

Тема 5. Психологічна структура та нейрофізіологічні механізми ВПФ

Поняття про гнозис (впізнавання) та праксис (довільна дія). Мозкова

організація когнітивних процесів: пам'яті, уваги, мислення та мовлення.

Змістова частина 2. КЛІНІЧНА НЕЙРОПСИХОЛОГІЯ: ПОРУШЕННЯ, ДІАГНОСТИКА ТА КОРЕКЦІЯ

Тема 6. Нейропсихологічні синдроми при локальних ураженнях мозку

Класифікація та механізми виникнення агнозій (зорових, слухових, тактильних) та апраксій.

Тема 7. Порухення вищих психічних функцій: пам'ять, увага, мислення

Аналіз видів амнезій, розладів емоційно-вольової сфери та порушень інтелектуальної діяльності.

Тема 8. Нейропсихологія дитячого віку та порушення розвитку

Специфіка порушень у дитячому віці, нейропсихологічні аспекти аутизму, генетичних синдромів та затримок розвитку.

Тема 9. Нейролінгвістичний аспект порушень мовлення

Класифікація афазій, алалій, дизартрії та порушень письмового мовлення (дислексія, дисграфія) з позиції нейропсихології.

Тема 10. Методи нейропсихологічної діагностики та реабілітації

Структура та принципи нейропсихологічного обстеження. Основи нейрокорекції та відновлювального навчання для дітей і дорослих.

ОК 6 Сучасні методи психодіагностики з використанням кібертехнологій

ТЕМА 1. Основи психодіагностики

Предмет і об'єкт психодіагностики. Історія розвитку психодіагностики. Класифікація психодіагностичних методів. Психометричні основи психодіагностики.

ТЕМА 2. Психодіагностика як практична діяльність

Організація психодіагностичного обстеження. Процедура психодіагностичного обстеження. Етап психодіагностичного процесу. Проведення наукового експериментального психологічного дослідження. Соціально-психологічні аспекти наукового експерименту.

ТЕМА 3. Особливості психодіагностики дітей дошкільного віку із використанням кібертехнологій

Специфіка психодіагностичної роботи з дітьми дошкільного віку. Основні новоутворення дошкільного віку. Діагностика пізнавальної сфери дошкільника. Діагностика особистості дошкільника. Діагностика психологічної готовності дитини до школи. Діагностика потенційних патологій у дошкільному віці.

ТЕМА 4. Особливості психодіагностики дітей молодшого шкільного віку із використанням кібертехнологій

Специфіка психодіагностичної роботи з дітьми молодшого шкільного віку. Основні новоутворення молодшого шкільного віку. Діагностика пізнавальної сфери молодшого школяра. Діагностика особистості молодшого школяра. Діагностика потенційних патологій у молодшого шкільного віці.

ТЕМА 5. Особливості психодіагностики дітей підліткового віку із використанням кібертехнологій

Специфіка психодіагностичної роботи з дітьми підліткового віку. Основні новоутворення підліткового віку. Діагностика пізнавальної сфери підлітка. Діагностика особистості підлітка. Діагностика потенційних патологій у підлітковому віці.

ТЕМА 6. Особливості психодіагностики юнаків із використанням кібертехнологій

Специфіка психодіагностичної роботи з юнаками. Основні новоутворення юнацького віку. Діагностика пізнавальної сфери юнака. Діагностика особистості юнака. Діагностика потенційних патологій у юнацькому віці.

ТЕМА 7. Особливості психодіагностики дорослих із використанням кібертехнологій

Специфіка психодіагностичної роботи з дорослими. Діагностика пізнавальної сфери дорослого. Діагностика особистості дорослого. Діагностика потенційних патологій у дорослого.

ТЕМА 8. Особливості психодіагностики людей літнього віку із використанням кібертехнологій

Специфіка психодіагностичної роботи з людьми літнього віку. Діагностика пізнавальної сфери людей літнього віку. Діагностика особистості людей літнього віку. Діагностика потенційних патологій у людей літнього віку

ОК 7 Психогенетика та психокорекція

Тема 1. Психогенетика як наука.

Поняття психогенетики. Предмет і завдання психогенетики. Основні напрями розвитку психогенетики. Взаємозв'язок психології, генетики та нейронаук. Проблема спадковості й середовища в розвитку психіки.

Тема 2. Методи психогенетики.

Основні методи психогенетичних досліджень: близнюковий, генеалогічний метод, метод прийомних дітей. Генетико-статистичний аналіз. Молекулярно-генетичні методи. Оцінка внеску спадковості та середовища у формування психологічних рис.

Тема 3. Генетична обумовленість психічних, когнітивних та поведінкових розладів у психогенетиці.

Поняття генетичної схильності. Роль генів у розвитку психічних розладів. Спадкові та полігенні психічні порушення. Взаємодія генетичних і середовищних факторів. Генетичні аспекти когнітивних і поведінкових відхилень.

Тема 4. Психокорекція як сфера діяльності практичного психолога.

Поняття психокорекції. Мета, завдання та принципи психокорекційної роботи. Види психокорекції. Психолог як суб'єкт психокорекційної діяльності. Сфери застосування психокорекції в практичній психології.

Тема 5. Теоретичні принципи, моделі корекції та складання психокорекційних програм.

Наукові принципи психокорекційної діяльності. Основні теоретичні

підходи: психоаналітичний, когнітивно-поведінковий, гуманістичний, системний. Етапи розробки психокорекційної програми: діагностика, цілі, методи, оцінка ефективності.

Тема 6. Теоретичні основи і передумови психокорекційної практики.

Психологічні та теоретичні передумови психокорекції. Роль психічного розвитку, саморегуляції та адаптації. Психологічні механізми змін особистості. Значення довіри, етичних норм і професійної компетентності психолога.

Тема 7. Психокорекція особистісних проблем у дитячо-юнацькому та дорослому віці.

Особливості психокорекційної роботи в дитячо-юнацькому віці. Типові проблеми розвитку (страхи, тривожність, агресія, труднощі у спілкуванні). Психокорекція у дорослому віці: життєві кризи, стрес, емоційне вигорання. Основні методи й техніки психокорекції для різних вікових груп.

ОК 8 Технології супервізії та саморегуляції в роботі психолога

Тема 1. Супервізія і саморегуляція як професійні технології

Супервізія в системі професійної діяльності психолога. Саморегуляція як умова ефективної практики. Взаємозв'язок супервізії та професійного благополуччя. Супервізія як профілактика професійного вигорання. Компетентнісний підхід у підготовці магістрів.

Тема 2. Теоретичні моделі супервізії у психологічній практиці

Основні моделі супервізії (освітня, підтримувальна, аналітична). Порівняння традиційних і сучасних підходів. Інтегративні супервізійні моделі. Вибір супервізійної технології залежно від запиту. Обмеження різних моделей супервізії.

Тема 3. Етичні та правові основи супервізійної діяльності

Етичні стандарти в роботі психолога. Відповідальність супервізора і супервізанта. Конфіденційність у супервізійному процесі. Професійні межі та межі компетентності. Саморегуляція в етичних дилемах.

Тема 4. Контакт, присутність і саморегуляція психолога

Поняття професійної присутності. Контакт як технологія взаємодії. Саморегуляція емоційних і тілесних реакцій. Управління напруженням у консультативному процесі. Роль супервізії в розвитку усвідомленої присутності.

Тема 5. Запит у супервізії та технології його аналізу

Типи супервізійних запитів. Структурування і прояснення запиту. Технології аналізу консультативного випадку. Динаміка запиту у процесі супервізії. Рефлексивна позиція психолога.

Тема 6. Професійна ідентичність психолога та індивідуальний стиль

Професійна ідентичність як результат розвитку. Індивідуальний стиль психолога. Роль саморефлексії і саморегуляції. Супервізія як ресурс професійного зростання. Побудова стійкої професійної позиції.

Тема 7. Технології роботи з інтенсивними емоційними станами клієнта

Психологічні механізми сильних емоцій. Агресія, страх, сором, вина у консультативній практиці. Саморегуляція психолога у складних емоційних ситуаціях. Контейнування і стабілізація. Супервізійний аналіз емоційно напружених випадків.

Тема 8. Супервізія в окремих напрямках психологічної практики

Супервізія у роботі з залежностями та співзалежністю. Супервізія сімейного, парного та дитячого консультування. Кризові та мультиклієнтські випадки. Інтеграція супервізійного досвіду. Планування подальшого професійного розвитку психолога.

ОК 9 Психологія ефективної комунікації

Тема 1. Основні характеристики спілкування особистості.

Спілкування як психологічний феномен. Сутність і структура спілкування. Види та функції спілкування. Засоби спілкування. Методи психологічного дослідження спілкування.

Тема 2. Особливості комунікативної складової спілкування.

Вербальна комунікація. Види мовлення. Позиції комунікатора. Типи співрозмовників. Слухання та говоріння. Методи пасивного та активного (рефлексивного) слухання: уточнення, парафраз, узагальнення, віддзеркалення. Характеристика складових невербальної комунікації. Вплив паралінгвістики, кінесики, проксемики на процес спілкування особистості.

Тема 3. Перцептивна складова спілкування особистості.

Характеристика соціальної перцепції. Механізми формування внутрішнього сприймання людини. Ефекти соціальної перцепції. Складові іміджу особистості. Значення одягу, зачіски, татуювань, аксесуарів та прикрас у сприйнятті особистості.

Тема 4. Інтерактивна сторона спілкування як взаємодія між людьми. Загальна характеристика взаємодії. Психологічний вплив на людину у процесі взаємодії. Види психологічного впливу: психічне зараження, наслідування, навіювання, переконання, конформізм, маніпуляція, мода, чутки. Стилі лідерства та керівництва. Командоутворення.

Тема 5. Вплив психологічних властивостей особистості на спілкування. Особливості спілкування особистостей з різними типами темпераменту. Вплив рис характеру на міжособистісну взаємодію. Екстраверсія та інтроверсія. Риси характеру: помічники та перешкоди в комунікації. Роль комунікативних здібностей у процесі спілкування.

Тема 6. Психологічна характеристика конфлікту. Сутність та класифікація конфліктів. Етапи конфліктної взаємодії. Стилі поведінки людини у конфліктних ситуаціях. Методи попередження конфліктів.

Тема 7. Психогігієна спілкування практичного психолога. Професійна позиція практичного психолога. Використання Етичного кодексу практичного психолога в процесі професійної комунікації. Роль асертивності та емоційного інтелекту у професійній діяльності практичного психолога. Психогігієна спілкування: Методи запобігання емоційному вигоранню та підтримка особистісних меж.

Тема 8. Бар'єри спілкування. Основні види бар'єрів спілкування: психологічні, смислові, організаційні. Методи подолання бар'єрів спілкування. Культурні відмінності у комунікації. Етика міжкультурної взаємодії. Бар'єри міжкультурної взаємодії. Вплив релігії на процеси комунікації. Міжкультурна компетентність. Гендерні відмінності у вербальних та невербальних стратегіях спілкування. Особливості комунікації з дітьми та людьми похилого віку.

ОК 10 Психологічна допомога в кризових ситуаціях

Змістовий модуль I. Теоретико-діагностичні засади кризової психології

Тема 1: Вступ до кризової психології. Поняття, класифікація та динаміка кризових станів. Предмет і завдання кризової психології. Співвідношення понять: стрес, фрустрація, конфлікт, криза. Нормативні та ненормативні кризи. Моделі протікання кризи (Дж. Каплан, Г. Сельє, В. Заїка).

Тема 2: Методи психодіагностики кризових станів особистості. Методологія кризової діагностики. Оцінка нервово-психічної стійкості (методика «Прогноз»). Інтегративна модель оцінки копінг-ресурсів BASIC RH (М. Лахад). Діагностика способів подолання стресу (WCQ).

Тема 3: Перша психологічна допомога (ППД). Поняття ППД як гуманного, підтримуючого та практичного піклування. Базові принципи ППД: Дивитись, Слухати, Поєднювати. Модель RAPID (Johns Hopkins University): Рефлексивне слухання, Оцінка потреб, Пріоритезація, Втручання, Диспозиція. Етичні стандарти ППД.

Тема 4: Психологія втрати та гострого горя. Консультування в ситуації втрати.** Феноменологія втрати. Комплекс симптомів гострого горя. Стадії горювання та відповідні етапи надання психологічної допомоги. Логотерапія В. Франкла та екзистенційні виміри подолання втрати.

Змістовий модуль II. Інтервенції та організація допомоги в кризових умовах

Тема 5: Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР): фізіологія, симптоматика та діагностика. Поняття психологічної травми та ПТСР. Фізіологія травми. Діагностичні критерії ПТСР за DSM-V (шкали CAPS, IES-R, Міссісіпська шкала). Посттравматичне зростання (Р. Тадеші, Л. Калхаун, П. Лушин).

Тема 6: Особливості організації та надання психологічної допомоги в кризових умовах. Рівні надання допомоги (піраміда втручань IASC). Інтеграція психологічної допомоги в існуючі служби та системи (охорона здоров'я, соціальний захист, освіта). Моделі організації систем надання допомоги: спільна турбота та ступенева допомога (Stepped care, де пацієнт починає з низькоінтенсивних втручань, і за потреби переходить на вищий рівень). Клініко-організаційні протоколи оцінки ризиків: Протокол оцінки та менеджменту суїцидального ризику для нефахівців (BOOZ mhGAP, модель RAPID). Дистанційні та мобільні технології допомоги в зонах кризи: Мобільні психосоціальні бригади. Принцип "Не нашкодь" в організації систем: мінімізація медикалізації та стигматизації («патологізації» нормальних реакцій), уникнення нав'язування західних клінічних ярликів, забезпечення конфіденційності та безпеки.

Тема 7: Специфіка кризових станів у дітей та підлітків: травма, вікові реакції та техніки допомоги. Детермінанти дитячого травматичного досвіду. Вікові реакції дітей на травму та кризу. Травмапедагогіка (М. та М. Штраубе). Ігротерапія, казкотерапія та арт-терапевтичні методи (О. Вознесенська). Лялькотерапія. Наративна техніка «Дерево життя».

Тема 8: Професійне вигорання та психологічна стійкість помічника. Саморегуляція. Синдром емоційного вигорання (СЕВ) та вторинна травматизація помічника. Чинники ризику у фахівців соціономічних професій. Техніки психорелаксації, дихальні вправи (діафрагмальне та квадратне дихання). Елементи самомасажу та доказові тілесно-орієнтовані

протоколи (Safety Grounding, прогресивна релаксація за Джекобсоном тощо). Система супервізії та інтервізії як засіб збереження професійного здоров'я

ОК 11 Сімейне консультування

Змістовий модуль I. Теоретико-правові та методичні засади сімейного консультування

Тема 1. Вступ до сімейної терапії. Сім'я та шлюб як соціально-психологічний феномен.

Предмет, об'єкт і завдання психології сімейних відносин. Історичні типи та моделі традиційної та сучасної української сім'ї. Життєвий цикл сімейної системи за Е. Дюваль, Р. Хіллом та К. Вітакером. Поняття нормативних та ненормативних сімейних криз в умовах суспільної турбулентності. Чинники психологічної стабільності шлюбу. Труднощі та специфіка передшлюбного консультування молоді. Формування подружньої сумісності та мікроклімату родини.

Тема 2. Правовий статус сімейного консультанта в Україні: Закон про ментальне здоров'я та БПР. Аналіз Нового закону України про систему охорони психічного здоров'я (2025/2026 рр.) та його впливу на приватну практику. Поняття та правовий статус надавача послуг у сфері охорони ментального здоров'я (юридичні особи, ФОП). Роль, повноваження та функції Національної комісії з питань ментального здоров'я. Державні електронні реєстри саморегулювальних організацій (СРО) та реєстр фахівців надавачів послуг. Нормативне регулювання процедури атестації та сертифікації сімейних психотерапевтів і консультантів. Порядок ведення Безперервного професійного розвитку (БПР): бальна система, вимоги до суб'єктів надання освітніх послуг, інтеграція неформальної освіти.

Тема 3. Етичні та деонтологічні стандарти. Процедура письмової інформованої згоди.

Морально-етичні основи та деонтологічні принципи професійної діяльності

сімейного консультанта (конфіденційність, безпека, паритетність стосунків, екологічність втручань). Межі фахової компетентності та процедура міжвідомчого перенаправлення клієнтів. Етичні засади та юридична обов'язковість оформлення письмової інформованої згоди клієнта на проведення сімейного консультування, терапії, а також при роботі з неповнолітніми та розголошенні конфіденційних клієнтських історій. Профілактика професійних деформацій та мобінгу в психологічних колективах.

Тема 4. Класичні сімейні школи (М. Боуен, С. Мінухін, Е. Берн) та КПТ-модель.

Системна сімейна терапія Мюррея Боуена: концепція диференціації Я, триангуляція, трансгенераційна передача та емоційні процеси в нуклеарній сім'ї. Структурний підхід Сальвадора Мінухіна: підсистеми, межі, коаліції, сімейна ієрархія та принципи сімейної реструктуризації. Транзактна модель Еріка Берна: его-стани сім'ї, шлюбні контракти та життєві сценарії, драматичний трикутник Карпмана в сімейному конфлікті та моделі виходу з нього. Когнітивно-поведінковий сімейний підхід: корекція когнітивних викривлень та перебудова руйнівних комунікативних паттернів.

Тема 5. Емоційно фокусована терапія пар (ЕФТ) та теорія прив'язаності дорослих.

Теорія прив'язаності Дж. Боулбі та її проекція на дорослі романтичні стосунки за С. Джонсон. Роль емоцій як первинних організаторів взаємодії в парі. Негативні цикли взаємодії («переслідування–відсторонення») та їх концептуалізація. Три фази та 9 кроків ЕФТ-втручань: деескалація конфлікту, зміна позицій взаємодії, консолідація та інтеграція нових паттернів безпечного емоційного зв'язку. Формування емпатійної чутливості та безпечної емоційної гавані в парі.

Змістовий модуль II. Психодіагностика, кризові втручання та управління проектами

Тема 6. Комплексна психодіагностика сімейних взаємин: методи PARI,

АСВ, Т. Лірі, СОМО. Методологічні засади та інструментарій системної сімейної психодіагностики. Опитувальник батьківських установок PARI Шеффера та Белла: діагностика ставлення до сімейної ролі та дитини. Опитувальник «Аналіз сімейних взаємин» (АСВ) Ейдемільера та Юстіцкіса: виявлення стилів виховання та батьківських помилок. Методика СОМО Духновського: суб'єктивна оцінка міжособистісних стосунків (напруженість, відчуженість, конфліктогенність, агресивність). Оцінка подружньої взаємодії за допомогою тесту Т. Лірі. Математико-статистична обробка діагностичних даних та інтерпретація результатів.

Тема 7. Кризове консультування родини в умовах війни: ПТСР, гостре горе та втрата. Специфіка сімейного стресу воєнного часу. Психосоматичні прояви воєнного стресу в членів сім'ї. Робота з симптоматичною поведінкою. Переживання гострого горя та втрати у дітей та дорослих. Фази горювання та відповідні терапевтичні інтервенції. Логотерапевтичний підхід В. Франкла у подоланні смисложиттєвої кризи та втрати. Травмапедагогіка М. та М. Штраубе в роботі з дітьми, які пережили воєнну травму. Застосування арт-терапевтичних та ігрових методів стабілізації дитячого ПТСР. Тілесно-орієнтовані протоколи кризової допомоги та заземлення.

Тема 8. Психосоціальний супровід родин ветеранів. Ресурсний підхід та ICDP модель. Вплив бойової психічної травми (ПТСР) на сімейну систему. Феномен вторинної травматизації членів сім'ї ветерана. Особливості функціонування родини під час розгортання (deployment) та після повернення учасника бойових дій (реадаптація). Копінг-стратегії та резильєнтність родини. Ресурсний підхід у психологічній роботі з дружинами та матерями військовослужбовців. Впровадження Міжнародної програми розвитку дитини (ICDP) як фасилітативної моделі підтримки чутливого та емоційно наповненого батьківства.

Тема 9. Проектування та управління інноваційними психологічними проектами у сфері сім'ї та бізнесу. Організаційні та управлінські навички магістра у започаткуванні власної психологічної практики. Діяльність психологічних організацій в умовах турбулентності воєнного ринку. Методологія бізнес-проектування послуг сімейної психологічної допомоги. Застосування інструментів стратегічного планування та аналізу: SWOT-аналіз, GROW-модель, SCORE, макромоделі коучингу. Проектування волонтерських та комерційних проектів соціально-психологічного супроводу сімей у громаді.

Тема 10. Професійне вигорання сімейного консультанта: супервізія, ГОПМ та індивідуальні траєкторії БПР. Синдром емоційного вигорання (СЕВ) та вторинна травматизація сімейного консультанта. Наукові докази кризи вигорання допомагаючих фахівців в Україні (Громцева, Стрюков, 2022). Роль сімейного статусу (збільшення вигорання на 53% через догляд за дітьми до 21 року, витрати на освіту та побут), гендерно-вікових факторів (29% прискорення) та соціальних умов (23% прискорення). Впровадження Гендерно орієнтованого підходу до менеджменту емоційним вигоранням (ГОПМ) на рівні психологічної служби: постійний психологічний моніторинг, індивідуальна та групова психотерапія, супервізорська та інтервізорська підтримка фахівців, організація регулярних відпусток кожні півроку. Локус контролю та соціальна підтримка як провідні внутрішні фактори психологічного захисту. Розробка індивідуальних планів Безперервного професійного розвитку (БПР)

ОК 12 Технології створення та управління психологічною організацією

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретико-методологічні засади створення та нормативно-правового регулювання психологічної організації

Тема 1. Організаційне проектування та нормативно-правове регулювання системи надання психологічних послуг в Україні.

Тема 2. Ступенева модель допомоги (Stepped Care) та міжсекторальна взаємодія в охороні ментального здоров'я.

Тема 3. Міжнародні стандарти координації та оцінювання у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП).

Тема 4. Технології створення неформальних служб та ініціатив у громаді.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Технології психологічного управління, організаційного розвитку та збереження кадрового потенціалу

Тема 5. Психологічний підхід до формування корпоративної культури та організаційної поведінки.

Тема 6. Комунікативні та лідерські стратегії формування морально-психологічного клімату.

Тема 7. Психологічні засади побудови команд та групової динаміки.

Тема 8. Сучасні технології оцінювання результативності та розвитку персоналу.

Тема 9. Конфліктологічні технології та управління організаційними змінами.

Тема 10. Технології збереження ментального здоров'я на робочому місці та профілактика вигорання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНА З ПСИХОЛОГІЇ

0-59 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
60-74 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
75-89 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
90-100 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНА З ПСИХОЛОГІЇ

ОК 4 Сучасна психологія

Основна література	1. Дуткевич Т. Загальна психологія. Теоретичний курс. К.: Центр учбової літератури, 2021. 388 с. 2. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Видання друге, перероблене та доповнене. – К.: «Центр навчальної літератури», 2019. – 272 с. 3. Crisp R., Turner R., Meleady R. Essential Social Psychology. 2024. 560 p. 4. Rathus S., Nevid J. Psychology and the Challenges of Life. Adjustment and Growth. 2024. 175 p.
Додаткова	1. Акімова Н. Психологія розуміння текстів інтернету. 2020. 450 с. 2. Барречегурен П. Про науку. Як працює людський мозок. 2023. 480 с. 3. Бочелюк В., Бочелюк В. Методика та організація наукових досліджень з психології. 2019. 360 с. 4. Бройнінг Л. Гормони щастя. Як привчити мозок виробляти серотонін, дофамін, ендорфін і окситоцин. 2023. 232 5. Дамасіо А. Почуття і знання. Шлях до свідомого розуму. 2021. 160 с. 6. Деан С. Як ми вчимося. Чому мозок навчається краще, ніж машина... Поки що. 2021. 288 с. 7. Іглмен Д. Секрети нейропластичності. Як мозок адаптується до нових викликів. 2022. 308 с. 8. Саполські Р. Біологія поведінки. Причини доброго і

- поганого в нас. 2021. 672 с.
9. Свааб Д. Ми - це наш мозок. 2023. 496 с.
10. Ферт-Годбіхер Р. Історія емоцій. Походження людини (розумної) емоційної. 2023. 399 с.
11. [Bernstein](#) D, [Teachman](#) B, [Olatunji](#) B, [Lilienfeld](#) S. Introduction to Clinical Psychology. Bridging Science and Practice. 2020. 600 p.
12. [Duus](#) R. Constituting Selves. Psychology's Pragmatic Horizon. 2021. 246 p.
13. Furnham A. Psychology 101. The 101 Ideas, Concepts and Theories that Have Shaped Our World. 2020. 480 p.
14. Gredecki N, Turner P. Forensic Psychology. 2021. 242 p.
15. Gross R. Psychology: The Science of Mind and Behaviour 8th Edition. 2020. 1000 p.
16. [Haslam](#) S., [McGarty](#) C, [Cruwys](#) T, [Steffens](#) N. Research Methods and Statistics in Psychology. 2024. 600 p.
17. Hewstone M, Stroebe W. An Introduction to Social Psychology. 2021. 880 p.
18. [Hothersall](#) D., [Lovett](#) B. History of Psychology. 2022. 642 p.
19. Kardas E. The Making of a Science. 2022. 512 p.
20. [Mangal](#) S, [Mangal](#) S. Sports Psychology. Concepts and Applications. 2023. 452 p.
21. Miller L. The Oxford Handbook of Psychology and Spirituality. 2024. 848 p.
22. [Nairne](#) J, [McBride](#) D. Psychology. 2021. 752 p.
23. O'Kane D. Psychology: An Introduction for Health Professionals. 2023. 480 p.
24. [Pedrotti](#) J, [Lopez](#) S, [McDermott](#) R, [Snyder](#) C. Positive Psychology. The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths. 2024. 552 p.

	25. Saul S. The Principles of Psychology. 2023. 214 p. 26. Simply Psychology. 2022. 160 p. 27. Singh A. Positive Psychology. 2021. 239 p. 28. Singh A. Psychology of Life. Truth and Tips. 2021. 50 p. 29. Singh R. Sports Psychology. 2022. 266 p. 30. Tien-Lun Sun C., Tak-Sang Chow J. Psychology in Asia. An Introduction. 2024. 648 p. 31. Whiteley C. Applied Psychology. Applying Social Psychology, Cognitive Psychology And More To Real-World Issues. 2024. 266 p. 32. Wiseman R. Psychology. Why It Matters. 2022. 176 p.
Інформаційні ресурси	1. Загальна психологія : навч. посіб. / М. В. Савчин. - К.: Академвидав, 2011. – 464 с. URL: http://zaochka.net/catalog_p_8_p_150.html 2. Грисенко, Н.В. Посібник до вивчення курсу «Історія психології» /Н.В.Грисенко. – Д.:ПВВ ДНУ, 2008. – URL: http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/posibnykip2008.pdf 3. Студентський портал URL: https://stud.com.ua 4. Підручники он-лайн URL: http://osvita.ua 5. Навчальні матеріали он-лайн URL: https://pidruchniki.com Студентський портал URL: https://studme.org/1593110611370/menedzhment/literatura_reputationnyy_menedzhment

Основна література	1. Бакаєв С.Д. Клінічна нейропсихологія: навч. посібник. Київ : Вища школа, 2022. 220с. 2. Грицюк І. М. Психофізіологія : навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 322 с. 3. Заболотна А.В. Нейропсихологія: підручник. Київ : Вища шк., 2022. 398 с. 4. Князєв В.М. Нейропсихологічна діагностика: практичний посібник із проведення обстеження дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Київ: ДІА, 2023. 240 с. 5. Медична психологія: навчальний посібник у двох частинах. Частина 1. Загальні питання медичної психології / Т. С. Міщенко, М. В. Савіна, Д. В. Штриголь. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 112 с. 6. Нейропсихіатрія та поведінкова неврологія: посібник: пер. 3-го вид. /Джон Дж. Баррі, Сепіде Н. Баджестан, Джефрі Л. Каїмінгс, Майкл Р. Трімбл: наук. ред. укр. вид.: Борис Михайлов, Лариса Герасименко, Рустам Ісаков. Київ: ВСВ Медицина, 2024. – 361 с. 7. Нейропсихологічне дослідження : методичні рекомендації для слухачів циклу спеціалізації за спеціальністю «Клінічна психологія» для осіб з вищою немедичною освітою, які працюють в сфері охорони здоров'я [Електронний ресурс] / укладачі: М. В. Ковбаса, Н. В. Хрол, Д. В. Штриголь. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. 8. Олег Чабан, Марина Гуменюк. Альбом для нейропсихологічного та патопсихологічного обстеження дітей та дорослих. АДЕФ-Україна, 2025. 344 с. 9. A Compendium of Neuropsychological Tests: Fundamentals of
----------------------------------	--

	Neuropsychological Assessment and Test Reviews for Clinical Practice, Reviews for Clinical Practice/ Elisabeth Sherman, Marianne Hrabok, Jing Tan - 4th Edition, Oxford University Press, 2023. 1120 с. 10. Clinical Neuropsychology: A Pocket Handbook for Assessment/Dr. Michael W. Parsons PhD, Dr. Michelle M. Braun PhD - 4th Edition, American Psychological Association, 2024. 812 с.
Додаткова	1. Блайд С. Г. Оцінка нейромоторної підготовки до навчання. Київ: Ранок, 2023. 96 с. 2. Грицюк І. М., Міліщук С. О. Особливості використання комплексної нейропсихологічної корекції у шкільному середовищі // Академічні студії. Серія «Педагогіка», Вип. 3, ч. 2, 2021. С. 179-183. 3. Кокун О.М. Збірник психодіагностичних методик для професійно-психологічного відбору кандидатів на військову службу за контрактом у Збройних Силах України. Київ: ЦУЛ, 2023. 200 с. 4. Нейроанатомія: пер. 7-го вид. / Алан Р. Кроссман: наук. Ред. укр. вид. Олександр Ковальчук. К.: ВСВ «Медицина», 2025. 190 с. 5. Османова А., Хорунженко Г. Клінічна психологія. Київ: Університет «Україна», 2023. 228 с. 6. Bryan Kolb, Ian Whishaw. Fundamentals of Human Neuropsychology. Macmillan, 2021 848 с. 7. De Marco, Gabriel; Douglas, Thomas. The Expressivist Objection to Nonconsensual Neurocorrectives. Criminal law and philosophy, 2022. P. 373-393.

Інформаційні ресурси	1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України — https://mon.gov.ua/ 2. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського — http://www.nbuv.gov.ua/ 3. Офіційний сайт ХДАЕУ — https://www.ksau.kherson.ua/ 4. Освітній портал (Moodle) ХДАЕУ — http://dspace.ksau.kherson.ua:8888/ 5. Наукова бібліотека ХДАЕУ — https://www.ksau.kherson.ua/news-2/nnb.html 6. Кафедра соціальних та поведінкових наук ХДАЕУ — https://www.ksau.kherson.ua/econom/%D0%BA%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0-%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA.html 7. Нейропсихологічний супровід розвитку. Медичний центр ОСОБЛИВИЙ — https://osoblyvi.com.ua/ua/helpful-info/110-napriam-rozvytok/1034-neiropsykhologichnyi-suprovid-rozvytku 8. Нейрокорекція у логопедичній роботі — https://moodle.znu.edu.ua/enrol/index.php?id=16519
-----------------------------	--

ОК 6 Сучасні методи психодіагностики з використанням кібертехнологій

Основна література	1. Бровендер О. О., & Завацька Н. Є. (Уклад.). (2026). Психодіагностика: Навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти зі спеціальності С4 «Психологія» усіх форм навчання.
---------------------------	---

	Київ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. 368 с. 2. Кокун О.М., Лозінська Н.С. Збірник психодіагностичних методик для професійно-психологічного відбору кандидатів на військову службу за контрактом у Збройних силах України. К. : Центр учбової літератури, 2023, 74 с. 3. Співак Л., Османова А. Психодіагностика в клінічній психології. К. Університет «Україна», 2023. 228 с. 4. Чумак О. А., & Товстуха О. М. (2024). Психодіагностика: Навчально-методичний посібник для організації навчальної роботи з курсу психодіагностики для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою 053 «Психологія».
Додаткова	1. Rief, W., Schramm, E., & Strauß, B. (2020). Psychotherapie: Ein kompetenzorientiertes Lehrbuch. Elsevier. Beck, A., & Köhl, L. K. (2026). Therapie-Kompetenzen Verhaltenstherapie. Beltz Verlagsgruppe. 2. Singh, S., & Weisenbach, S. L. (2025). Neuropsychology in the age of digital health: Exploration, application, and practical implementation 3. Sorokova, A., et al. (2025). Application of artificial intelligence and machine learning methods in psychological diagnostics using drawing tests. Journal of Modern Foreign Psychology, 14(3), 120–135. 4. Практикум з психодіагностики / Укладачі: Музика О.О., Остринська В.М., Остринський В.В. – 2-е вид., виправлене та доповнене. – Житомирський державний пед. ун-т ім. Івана Франка, 2000. – 160 с.
Інформаційні ресурси	1. Шикалов І. (2026). Кіберпсихологія (Психологія цифрової ери): Авторська онлайн-програма. ILM Академія. https://ilmacademy.com.ua/kiberpsihologiya/ 2. Студентський портал URL: https://stud.com.ua

	3. Он-лайн підручники URL: http://www.pravo.vuzlib.su/book_z811.html 4. Підручники он-лайн URL: http://osvita.ua 5. Навчальні матеріали он-лайн URL: https://pidruchniki.com
--	---

ОК 7 Психогенетика та психокорекція

Основна література	1. Алексеева Ю. А., Артемчук О. Г., Шишова О. М. Психодіагностика дітей та підлітків (для психодіагностичної практики студентів). Київ: Літера ЛТД, 2021. 2. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навч. посібник. 2-ге видання, перероб. і доповн. Суми: Університетська книга, 2022. 304 с. 3. Кузенко О. Й. Корекційна педагогіка: навчальний посібник. 2-ге видання. Львів: «Новий Світ-2000», 2025. 214 с. ISBN 978-617-7519-76-7 4. Палько Т. В. (уклад.). Основи психогенетики: навчально-методичний посібник. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2025. 96 с. ISBN 978-617-8576-06-6 5. Петухова І. О., Заушнікова М. Ю. Спеціальна психологія: навчальний посібник. Ірпінь: Державний податковий університет, 2022. 392 с. 6. Чаркіна О. А. Навчально-методичний посібник з курсу «Психологія аномального розвитку та основи психогенетики». Кривий Ріг: вид-во КДПУ, 2021. 70 с.
Додаткова	1. Gilbert, P., & Simos, G. (Eds.). (2022). <i>Compassion focused therapy: Clinical practice and applications</i>. Routledge.

	2. Hengartner, M. P. (2026). Therapie und Prävention psychischer Störungen. In <i>Klinische Psychologie. Angewandte Psychologie Kompakt</i>. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-662-72845-1_5 3. Messias, E., & Peseschkian, H. (2025). <i>Positive psychiatry, psychotherapy and psychology: Clinical applications for positive mental health</i> (2nd ed.). Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-3-031-xxxxx-x 4. Reitman, D., & Marx, B. (Eds.). (2026). <i>Encyclopedia of psychotherapy</i> (2nd ed., Vols. 1–3). Elsevier. https://shop.elsevier.com/books/encyclopedia-of-psychotherapy/reitman/978-0-443-29009-1 5. Crisp, H., & Gabbard, G. O. (Eds.). (2025). <i>Gabbard's textbook of psychotherapeutic treatments</i> (2nd ed.). American Psychiatric Association Publishing. 6. American Psychological Association. (2024). <i>APA handbook of psychotherapy: Evidence-based practice, practice-based evidence, and contextual participant-driven practice</i>. APA. 7. Woodcock, J. (2022). <i>Families and individuals living with trauma: A guide for therapists, relatives, and friends</i>. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-79039-4 8. Іглмен Д. Секрети нейропластичності. Як мозок адаптується до нових викликів. 2022. 308 с.
Інформаційні ресурси	1. Студентський портал URL: https://stud.com.ua 2. Підручники он-лайн URL: http://osvita.ua 3. Навчальні матеріали он-лайн URL: https://pidruchniki.com 4. Студентський портал URL: https://studme.org/1593110611370/menedzhment/literatura_reputatsionnyu_menedzhment

ОК 8 Технології супервізії та саморегуляції в роботі психолога

Основна література	1. БФ «Схід SOS». (2025). Саморегуляція та перша психологічна допомога: Практичний посібник для освітян. Іваненко О. В. Саморегуляція особистості: Навчальний посібник. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2022. 131 с. ISBN 978-617-7890-10-1 2. Мушкевич М. І. Супервізія : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 188 с. 12. 3. Ушакова І. В. Супервізія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2023. 4. Beck, A., & Köhl, L. K. (2026). <i>Therapie-Kompetenzen Verhaltenstherapie</i>. Beltz Verlagsgruppe. ISBN 978-3-621-29391-4 5. Norcross, J. C., & VandenBos, G. R. (Eds.). (2023). <i>Self-care for psychologists: A comprehensive guide to wellness and professional longevity</i>. APA 6. Falender, K., & Erera, P. (Eds.). (2021). <i>The Routledge international handbook of clinical supervision</i>. Routledge. 7. Watkins, C. E. (2024). <i>Supervision: Concepts and skill-building</i> (11th ed.). McGraw-Hill. ISBN 978-1-265-10530-3
Додаткова	9. Bernard, J. M., & Goodyear, R. K. (2018). <i>Fundamentals of clinical supervision</i> (6th ed.). Pearson. ISBN 978-0-13-475251-8. 10. Borders, L. D., & Brown, L. L. (2022). <i>The new handbook of counseling supervision</i> (1st ed.). Routledge. 11. Fleming, I., & Steen, L. (2021-2026). <i>Supervision and clinical psychology: Theory, practice and perspectives</i>. Routledge.

	12. Heffner, C. L., & Cowan, J. A. (2022). <i>The strength-based clinical supervision workbook: A complete guide for mental health trainees and supervisors</i> (1st ed.). Routledge. 13. Rief, W., Schramm, E., & Strauß, B. (2020). <i>Psychotherapie: Ein kompetenzorientiertes Lehrbuch</i>. Elsevier 14. Shklarski, L., & Abrams, A. (Eds.). (2021). <i>A contemporary approach to clinical supervision: The supervisee perspective</i> (1st ed.). Routledge. 15. Литовченко, І. (2021). Корпоративна освіта у Сполучених Штатах Америки: теорія і практика: монографія. За наук. ред. О.І. Огієнко. К.:2021. 400 с. 16. Ніколаєв Л. Супервізія як технологія розвитку професіоналізму психологів, тренерів, коучів: порівняльний аналіз. Проблеми гуманітарних наук. Психологія. 2023. № 52. С. 42–47. 17. Середа І. В. Самовиховання і саморегуляція особистості: Основи самоефективності: Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів. Миколаїв: Іліон, 2021. 162 с. 18. Тютюнник Л. (2025). Саморегуляція як психологічний феномен. <i>Вісник Національного університету оборони України</i>, 87(5), 207–215. https://doi.org/10.33099/2617-6858-2025-87-5-207-215 19. Хараджи М. В., Іващенко А. І. Супервізія як метод професійного зростання психолога. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. 2022. № (1). С. 23–26.
Інформаційні ресурси	5. Студентський портал URL: https://stud.com.ua 6. Підручники он-лайн URL: http://osvita.ua 7. Навчальні матеріали он-лайн URL: https://pidruchniki.com 8. Студентський портал URL:

	https://studme.org/1593110611370/menedzhment/literatura_reputatsi_onnyy_menedzhment 9. Українська спілка супервізії та коучингу : вебсторінка. URL: https://ussc.org.ua/
--	--

ОК 9 Психологія ефективної комунікації

Основна література	1. Волошенко М.О., Азаркіна О.В. Психологія професійного спілкування: навч.посіб. Вид-во: Гельветика, 2021.380 с. 2. Етика ділового спілкування / Т.Б. Гриценко, С.П. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук, Н.В. Чуприк, Л.П. Анохіна. К.: Центр учбової літератури, 2021.334 с. 3. Курова А.В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Фенікс, 2020. 79 с. 4. Пантелюк М.І., Маруніч І.І., Гайдаєнко І.В. Ділове спілкування та культура мовлення. Вид-во: ЦУЛ, 2020. 224 с. 5. Філоненко М.М. Психологія спілкування: навч.посб. К.: Центр учбової літератури, 2024. 224 с.
Додаткова	1. Лідерство та комунікації в організації : навчальний посібник / упорядники: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с 2. Мельничук О.Б. Основи психоконсультації та психокорекції: навч. посіб. К.: Каравела.2023. 390 с. 3. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Джеймс Борг. Вид-во: Фабула, 2025.304 с.
Інформаційн і ресурси	10. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України — https://mon.gov.ua/ 11. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського — http://www.nbuv.gov.ua/

	12. Офіційний сайт ХДАЕУ — https://www.ksau.kherson.ua/
	13. Освітній портал (Moodle) ХДАЕУ — http://dspace.ksau.kherson.ua:8888/
	14. Наукова бібліотека ХДАЕУ — https://www.ksau.kherson.ua/news-2/nnb.html
	15. Methods in Psychology. https://www.sciencedirect.com/journal/methods-in-psychology
	16. Студентський портал URL: https://stud.com.ua
	17. Он-лайн підручники URL: http://www.pravo.vuzlib.su/book_z811.html
	18. Підручники он-лайн URL: http://osvita.ua
	19. Навчальні матеріали он-лайн URL: https://pidruchniki.com

ОК 10 Психологічна допомога в кризових ситуаціях

Основна література	1. Овчаренко О. Ю. (Уклад.). (2026). Психологічна допомога в екстремальних ситуаціях: Навчальний посібник. Київ: Університет «Україна». 272 с. ISBN 978-966-388-741-8 2. Каліщук С. (2024). Психотехніки кризового консультування: Моделі, алгоритми, вправи, приклади. Київ 3. Пророк Н. (За заг. ред.). (2023). Основи реабілітаційної психології: Подолання наслідків кризи. Том 1. Київ: Центр учбової літератури. 208 с. ISBN 978-966-370-649-8 4. Малкіна-Пих І. Г. (2025). Психологічна допомога в кризових ситуаціях
--------------------	--

	ситуаціях: Довідник. Київ. 5. Пророк Н. (2026). Основи реабілітаційної психології: Подолання наслідків кризи. Том 1 (перевидання). Київ: Центр учбової літератури. ISBN 978-966-370-649-8 6. Psychological interventions implementation manual. / World Health Organization. – Geneva: WHO, 2024. 7. Integrating MHPSS and peacebuilding: a mapping and recommendations for practitioners. / IASC Reference Group. – New York: IASC, 2024 8. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596
Додаткова	9. Yeager, K. R. (Ed.). (2025). <i>Crisis intervention handbook: Assessment, treatment, and research</i> (5th ed.). Oxford University Press. 10. Jackson-Cherry, L. R., & Erford, B. T. (2024). <i>Crisis assessment, intervention, and prevention</i> (4th ed.). Pearson. 11. Parsons, R., & Owens, E. (2025). <i>Crises and trauma counseling: Professional and client self-help applications of evidence-based strategies</i>. Cognella. 12. Odathakkal, J. J. (2025). <i>Practitioner's guide to psychological first aid</i>. Social Work Text Book Series (Book 4). 13. James, R. K., & Gilliland, B. E. (2021). <i>Crisis intervention strategies</i> (8th ed.). Cengage Learning. 14. Rief, W., Schramm, E., & Strauß, B. (2020). <i>Psychotherapie: Ein kompetenzorientiertes Lehrbuch</i>. Elsevier. 15. Beck, A., & Köhl, L. K. (2026). <i>Therapie-Kompetenzen Verhaltenstherapie</i>. Beltz Verlagsgruppe. ISBN 978-3-621-29391-4 16. Вольнова Л. М. Психосоціальна допомога в роботі з кризовою

	особистістю : навчальний посібник / Л. М. Вольнова. – К. , 2012. – 275 с. 17.Коен Д. Психотерапія з дітьми та підлітками, які пережили травму та втрату / Д. Коен, Е. Маннаріно, Е. Деблінджер. – Львів : Свічадо, 2016. – 264 с. 18.Діти та війна: навчання технік зцілення. Робочий зошит. – Львів: Інститут психічного здоров'я, 2014. – 40 с.
6. Інформаційні ресурси	- Guidelines and tools for strengthening mental health and psychosocial support (MHPSS) response, and improving mental health care services https://reliefweb.int/report/ukraine/guidelines-and-tools-strengthening-mental-health-and-psychosocial-support-mhpss-response-and-improving-mental-health-care-services-enuk?_gl=1*16sik5i*_gcl_au*NTczNDExNTAzLjE3ODA0MTM3NDY.*_ga*Mzk2MTQ3NDAyLjE3NTAwOTQ0ODA.*_ga_E60ZNX2F68*czE3ODUzMjMwOTEkbzI1OCRnMSR0MTc4NTMyMzEyMiRqMjkkbDAkaDA. - MHPSS Assessment Resources and Tools https://response.reliefweb.int/ukraine/mental-health-and-psychosocial-support-technical-working-group/mhpss-assessment-resources-and-tools - ЕТИЧНІ МІРКУВАННЯ ПРИ РОБОТІ З ЛЮДИНОЮ, ЩО ПОТРАПИЛА У ВАЖКУ ЖИТТЄВУ СИТУАЦІЮ. Кризові стани і їх наслідки. Принципи та етичні вимоги до діяльності кризового психолога.* Адреса доступу: https://stud.com.ua/151532/psihologiya/etika_vzayemodiyi_psihologa_kliientom_perezhivayut_gore_vtrati - Everly George S., Jr. Psychological First Aid. – Johns Hopkins University & Prometheus online course, 2024. URL:

	https://www.coursera.org/learn/psychological-first-aid • Всеукраїнська Програма Ментального Здоров'я «Ти як?» https://howareu.com/
--	--

ОК 11 Сімейне консультування

Основна література	1. Beisert, M. (Red.). (2021). <i>Terapia rodzin i par: Teoria i praktyka</i>. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne. <i>Терапія сімей і пар: теорія і практика</i>. 2. Dattilio, F., & Rubin, S. (2022). <i>Essentials of family therapy</i> (5th ed.). Wiley. 3. Hauch, M. (2022). <i>Systemische Familientherapie: Grundlagen und Praxis</i>. Hogrefe. 4. Janicka, I., & Przybylska, M. (2022). <i>Psychologia rodziny: Podręcznik akademicki</i>. PWN. 5. Metcalf, L. (2024). <i>Marriage and family therapy: A practice-oriented approach</i>. SAGE Publications. 6. Goldenberg, H., Goldenberg, I., & Pelavin, N. (2024). <i>Family therapy: An overview</i> (10th ed.). Cengage Learning. 7. Minuchin, S., & Nichols, M. P. (2021). <i>Family healing: Strategies for recovery and personal growth</i>. Free Press. 8. Nichols, M. P., & Davis, S. D. (2021). <i>Family therapy: Concepts and methods</i> (12th ed.). Pearson. 9. Schneewind, P., & Rieker, P. (Hrsg.). (2021). <i>Handbuch Eltern-Kind-Beziehung: Aktuelle Forschungsergebnisse zu Belastungen und Ressourcen in der frühen Kindheit</i>. Beltz Juventa. 9. Weber, C., & Wirsching, M. (2023). <i>Lehrbuch der Paar- und Familientherapie</i>. Springer.
---------------------------	---

	10. Wetchler, J. L., & Hecker, L. L. (Eds.). (2023). <i>An introduction to marriage and family therapy</i> (2nd ed.). Routledge. 11. Овчаренко О. Ю. (2021). Основи психотерапії: Практикум: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Говерла. 80 с. 12. Федоренко Р. П. (2021). Психологія сім'ї: Навчальний посібник (2-ге вид., змін. та доповн.). Луцьк: Вежа-Друк. 480 с.
Додаткова	1. Agustine, T., Fauzia, A. N. ., & Kyaw, A. . (2024). The Role of Family Counseling in Improving Adolescents' Mental Health. <i>International Journal of Counseling and Psychotherapy</i>, 1(2), 51–61. https://doi.org/10.64420/ijcp.v1i2.171 2. Braus, N., Flückiger, C., Wichmann, J., & Hunger-Schoppe, C. (2024). Is symptom outcome the whole story? — A multilevel meta-analysis of systemic therapy for adults including family system functioning. <i>Psychotherapy Research</i>. 3. Dávid, B., & Danis, I. (2025). Foreword to the 2025 Special Compilation on 'Family Therapy and Family Studies in Supporting Mental Health'. <i>European Journal of Mental Health</i>, 20, e0045, 1–4. 4. Diamond, G. M., Boruchovitz-Zamir, R., Nir-Gotlieb, O., et al. (2022). Attachment-based family therapy for sexual and gender minority young adults and their nonaccepting parents. <i>Family Process</i>, 61(2), 530-548. 5. Prime, H., Wade, M., & Browne, D. T. (2020). Risk and Resilience in Family Well-Being during the COVID-19 Pandemic. <i>American Psychologist</i>, 75(5), 631–643. 6. Riahi Far, F., Yousefi, Z., & Golparvar, M. (2026). Development of a Family Therapy Package Based on the Integration of Structural–Systemic and Attachment-Based Therapy. <i>Applied Family Therapy Journal</i>, 7(3), 1-15. 7. Riggs, S. A., & Riggs, D. S. (2011). Risk and Resilience in

	Military Families Experiencing Deployment: The Role of the Family Attachment Network. <i>Journal of Family Psychology</i>, 25(5), 675–687. 8. Walsh, F. (2016). <i>Strengthening Family Resilience</i>. 3rd ed. New York: The Guilford Press 9. Бріш К. Г. Розлади прив'язаності: від теорії до терапії: посібник. Київ, 2018. 314 с. 10. Громцева О. В., Стрюков В. В. Гендерно орієнтований підхід до менеджменту емоційним вигоранням у лікарів та середнього медичного персоналу. <i>Економічні горизонти</i>, 2022. № 2(20). С. 94–110. DOI: 10.31499/2616-5236.2(20).2022.263950 11. Закон України про систему охорони психічного здоров'я в Україні (проект 2025/2026 рр.). 12. Зливков В. Л., Лукомська С. О., Федан О. В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях: посібник. Київ: Педагогічна думка, 2016. 219 с. 13. Кучманич І. М. Усвідомлене батьківство: навчально-методичний посібник. Миколаїв, 2018. 195 с. 14. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 1304 від 30.12.2023 р. «Про затвердження переліку методів психологічної допомоги населенню в умовах війни». 15. Психологічний супровід особистості в умовах війни: навчальний посібник / за ред. С. Кузікової, В. Зливкова, С. Лукомської та ін. Київ-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2024. 486 с. 16. Седих К. В. Психологія сім'ї: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2019. 192 с. 17. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї: навч. посіб. Київ, 2019. 136 с.
7. Інформаційні ресурси	• Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» — https://howareu.com/

	• Матеріали та протоколи BOO3 mhGAP — https://www.who.int/teams/mental-health-and-substance-use/mhgap • Міністерство у справах ветеранів України — https://mva.gov.ua
--	---

ОК 12 Технології створення та управління психологічною організацією

Основна література	1. Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» від 15.01.2025 р. № 4223-IX. 2. Про затвердження плану заходів на 2024-2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 р. № 572-р (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 1019 від 22.08.2025 р.). 3. Методики дослідження психічного здоров'я та благополуччя персоналу організацій : психологічний практикум / Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко, В. І. Лагодзінська, В. М. Івкін, О. С. Ковальчук ; за ред. Л. М. Карамушки. – Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. – 76 с. 4. Сучасні технології управління персоналом: навчальний посібник / Т. І. Балановська, М. В. Михайліченко, А. В. Троян. – Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2020. – 466 с. 5. 9. World Health Organization. Psychological interventions implementation manual. – Geneva: WHO, 2024. 10. World Health Organization. WHO QualityRights Tool Kit: Assessing and improving quality and human rights standards in mental health and social care facilities. – Geneva: WHO, 2012 / укр. переклад 2024. 11. 12. Inter-Agency Standing Committee (IASC) Reference Group.
--------------------	--

	IASC Handbook, Mental Health and Psychosocial Support Coordination. – Geneva: IASC, 2022.
Додаткова	1. IASC Reference Group. Integrating Mental Health and Psychosocial Support (MHPSS) and Peacebuilding: A Mapping and Recommendations for Practitioners. – Geneva: IASC, 2021. 2. Inter-Agency Standing Committee (IASC). Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings. – Geneva: IASC, 2007. 3. Sphere Association. The Sphere Handbook: Humanitarian charter and minimum standards in humanitarian response (4th ed.). – Geneva: Sphere, 2018 4. Winness M. G., Borg M., & Kim H. S. Service users' experiences with help and support from crisis resolution teams. A literature review // Journal of Mental Health. – 2010. – Vol. 19(1). – P. 75–87. 5. World Health Organization. mhGAP Intervention Guide for mental, neurological and substance use disorders in non-specialized health settings – Version 2.0. – Geneva: WHO, 2016. 6. Yeager K., & Roberts A. Crisis intervention handbook: Assessment, treatment, and research. – New York: Oxford University Press, 2015. 7. Виноградський М. Д., Беляєва І. О., Виноградська А. М. Менеджмент організацій: Навч. посібник. Київ: КНТЕУ, 2014. 648 с. 8. Етика ділових відносин : навчальний посібник / О. Й. Лесько, М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська, Г. Г. Рузакова. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 320 с. 9. Основи практичної психології : підручник для ВНЗ / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелєва та ін. – К. : Либідь, 2006. – 536 с. 10. Психологічна служба в закладах освіти. Практикум : навчальний посібник / В. Є. Бенера. – Тернопіль : Збруч, 2008. –

	560 с. 11. Психологічні засади розвитку корпоративної культури підприємств / В. В. Піцикевич, Н. М. Мрака, А. В. Стадник, О. М. Олексів, В. Б. Ожибко, Р. О. Заграй, М. В. Туганов // Академічні візії. – 2024. – № 30. – DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.12517163 12. Психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості : монографія / Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко та ін. ; за ред. Л. М. Карамушки. – К. : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. – 240 с. 13. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: Навчальний посібник / Г. В. Ложкін, Н. І. Пов'якель. – К.: Професіонал, 2017. – 416 с. 14. Психологія освітнього менеджменту : навчальний посібник / Л. М. Карамушка. – К. : Либідь, 2004. – 424 с. 15. Психологія професійного вигорання підприємців та представників соціономічних професій: монографія / Л. М. Карамушка, Г. В. Гнускіна. – Київ: Логос, 2018. – 198 с. 16. Психологія професійної моральності підприємців: теорія та сучасна практика: монографія / М. О. Кононець. – К.: Омега-Л, 2017. – 166 с. 17. Психосоціальна допомога в роботі з кризовою особистістю : навчальний посібник / Л. М. Вольнова. – К. , 2012. – 275 с. 18. Франкіна О. В. Організаційна психологія: навчально-методичний посібник. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. 180 с.
8. Інформаційні ресурси	1. Всеукраїнська програма ментального здоров'я "Ти як?": Офіційний портал. URL: https://howareu.com/ 2. MHPSS Technical Working Group Ukraine (Технічна робоча

	група з ПЗПСП в Україні): Офіційний вебресурс на базі ReliefWeb. URL: https://response.reliefweb.int/ukraine/mental-health-and-psychosocial-support-technical-working-group 3. Guidelines and tools for strengthening mental health and psychosocial support (MHPSS) response, and improving mental health care services (ReliefWeb). URL: https://reliefweb.int/report/ukraine/guidelines-and-tools-strengthening-mental-health-and-psychosocial-support-mhpss-response-and-improving-mental-health-care-services-enuk 4. MHPSS Assessment Resources and Tools: База міжнародних та адаптованих інструментів оцінювання ПЗПСП. URL: https://response.reliefweb.int/ukraine/mental-health-and-psychosocial-support-technical-working-group/mhpss-assessment-resources-and-tools 5. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ 6. Електронна бібліотека Національної академії педагогічних наук України. URL: http://lib.iitta.gov.ua/ 7. Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи. URL: http://psyua.com.ua/ 8. Міністерство охорони здоров'я України. Офіційний сайт. URL: http://moz.gov.ua/ 9. Міністерство соціальної політики України. Послуги у сфері соціального захисту. URL: https://www.msp.gov.ua/ 10. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) Ukraine. URL: https://www.unocha.org/ukraine
--	---